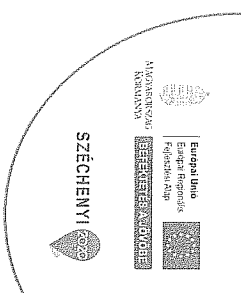

Az Evangélikus
Roma Szakkollégium
Évkönyve
2014/2015

Demé Dóra, Molnár Erzsébet,
Veszprémi Erzsébet (szerk.)

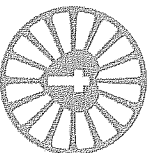
Az Evangélikus Roma Szakkollégium Évkönyve 2014/2015

A kiadványban bemutatott események és a kötet előállítása a Magyar Evangélikus Egyház Roma Szakkollégiuma (Evangélikus Roma Szakkollégium – ERSZK) TAMOP-4.1.1.D-12/2/KONV-2012-0006 támogatási számú projektje keretén belül zajlott.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg

A szöveget gondozta: Bihonné Király Edit, Bihon Tibor

Készült az IMI Print Kft. nyomdájában, Nyíregyházán
Felölös vezető: Nagy Imréné

Evangélikus Roma Szakkollégium
Nyíregyháza
2015

KÖSZÖNTŐ

Nemelyik (mag) pedig a jó földbe esett, és amikor felnövekedett, százszoros termést hozott.” (Lk 8,8)

Az Evangélikus Roma Szakkollégium Isten és emberek iránti hálával, köszönettel zárja le a TAMOP – 4.1.1.D-12/2/Konv-2012-0006 jelű pályázat időszakát.

Miért hullott jó földbe itt a tervezés, a megvalósítás?

Pályázat biztosította lehetőséggel a *tehetséges*, de *rászoruló* hallgatókat támogattuk.

A hallgatóink komolyan vették, hogy számukra soha vissza nem térő alkalom ennek a lehetőségnek a megragadása. Ezért a magyar társadalom hasznos, kreatív, közösséget építeni akaró tagjai lettek.

A mögöttünk lévő időben minden munkatársunk *hivataloszerűen* végezte munkáját, messze túl minden szabályozáson, munkaköri leíráson. A szakmai programok teljesíttek, a pályázat anyagi részével jól sáfarkodtak. Azt hiszem, *példaértékű* szolgálatot végeztek.

Természetesen voltak gondok, nehézségek, viták is. Mégis jó ehhez a közösséghez tartozni. Az eredeti célkitűzést, hogy a Szakkollégium a *roma – magyar együttélést, megbékélést* segítse, nem vettük el. Az egymást gazdagító *sokszínűség* műhelye lett intézményünk. „Hát nem tudjátok, hogy egy kicsiny kovász az egész tésztát megkeleszti?” – írja Pál apostol (1Kor 5,6).

Ötöm látni, hogy a ránk bízott hallgatók az elmúlt időszak eredményeként miként *növekedtek* tudásban, emberségben, szeretetben és hitben.

Mi igyekeztünk, hogy intézményünk jó föld legyen, termést hozzon. Bízunk benne, hogy a megkezdett munka folytatódhat.

Laborczi Géza
az intézmény igazgatótanácsának elnöke

VIRÁG ÁDÁM³

A SZOCIÁLIS VÉDŐHÁLÓ, MINT ERŐFORRÁS⁴

Bevetés

Már 2000 évvel ezelőtt elhangzott ez a mondat: „*Nem jó az embernek egyedül lenni*” (MÓZES, 1. könyv), de a jelentése és mondanivalója mindig aktuális. A mindennapi életünkben szinte minden változik, azonban azt kijelenthetjük, hogy mindannyian emberek közé vagyunk, velük szeretnénk kommunikálni és interakcióba lépni.

Egy jól működő társadalom egyik legfontosabb értéke a pozitív társas kapcsolatok rendszere, hiszen ez az alapja bármilyen közösségnek, szervezetnek, csoportnak, osztálynak vagy kisebb-nagyobb összefogásnak. Ugyanakkor természetes védelmi hálót nyújt a benne lévő személyeknek, tagoknak. Az ember belső késztetése (szükséglete), hogy társaságban, közösségben éljen, hiszen „az ember társas lény”, mint mondják... Biztosan kijelenthetjük, hogy a társadalom elsőszámú közössége a család. A szocializáció elsődleges színtere, hiszen a társadalomban az emberek túlnyomó többségét a születésétől a haláláig családi kapcsolatok veszik körül. Ez az alapja és meghatározója a társadalomban zajló pozitív és negatív emberi kapcsolatoknak.

A családszerkezet azonban jelentős változáson ment át. Magyarország népességének száma 1980-tól folyamatosan csökken, viszont a globális világban a túlnépesedés a jellemző. „A KSH legfrissebb adatai szerint 2010 végére a népesség száma tízmillió alá esett. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt 30 év alatt több mint 700 ezerrel csökkent Magyarország lakossága. E kedvezőtlen

változással párhuzamosan csökkent a házaságok és emelkedett a válások száma. Mind a házaságkötések, mind pedig az első gyermek vállalása fokozatosan kitolódik a későbbi életkorra. Ugyanakkor emelkedik az együttélések és az ilyen párkapcsolatból született gyermekek száma. Mindez a család intézményének válságát jelzi.” (Bátár, 2011: 704). Ez negatív hatással van a magyar társadalom működésére, hiszen a probléma velejárója, hogy a szolidaritás erőssége jelentősen csökken.

Frank Newman (2010) is rámutatott arra, hogy a „megbomlott harmóniájú” családokban nevelkedő gyermekek valamilyen szinten szenvednek. A családi élet okozója, egyben színtere is a megélt kríziseknek, mint a családon belüli erőszak, egy közeli hozzátartozó halála vagy súlyos, életminőséget megváltoztató betegsége. Ugyanakkor a szülők válása, alkoholizmusa, a rossz szociális helyzet, a negatív társadalmi megítélés, kirekesztés mind komoly hatással bírnak a gyermekek jövőbeni fejlődésére és magatartására.

„A minősítő, szociális válságelmélet (labelling theory) képviselői abból indulnak ki, hogy az ember – lévén nem tárgy – magatartásával válaszol az őt erő kényszerekre, impulzusokra, a szociális kontroll (intézményi, családi, szomszédsági, stb.) olyan torzulásaira, amelyek nagyon sok embert indítanak el és erőstítenek meg a devianás karrier útján... A családot interaktív közösségnek tekintem. Belső világában, intimszférájában és a közvetlen vagy távolabbi kapcsolatrendszerben egyaránt. Itt tanulja meg az ember, hogy mit jelent szeretetet, gyengédséget, törődést, menedéket adni, kapni, itt lesheti el az egymáshoz való igazodás fortélyait, a lehetséges konfliktusok humánus kezelését, jó esetben a közös élet felelősségét, a szolidaritást, az önzetlenséget, szépségét.” (Hanák, 1998: 230)

A kutatás célja és módszere

Kutatásomhoz módszerként az interjút használtam, számomra ez azért meghatározó, mert a legtöbb vizsgálat ebben a témában kérdőíves módszerrel történt, és én az adatok mellett a megkérdezettek belső érzéseire, reakcióira is figyeltam, azaz az őket mozgató indokokra, a miértekre kerestem a választ, amiben az interjú

³ Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális Munka és Szociális Gazdaság mester szak

⁴ Az itt közölt írás egy hosszabb tanulmány részlete, amely az Acta Medicae et Sociologica c. tudományos folyóiratban fog megjelenni. Mivel az évkönyv szélesebb olvasókörösség számára készült, az elméleti megalapozó részt elhagytam, csak a kutatás eredményeit közlöm.

módszer adekvátabb. Az interjúk elkészítésében a HUMAN-NET Alapítvány volt a segítségemre, biztosítottak számomra egy külön szobát, ahol a megkérdezettel nyugodt körülmények között tudtam beszélgetni, és nem volt semmiféle zavaró tényező. Az interjúkat 2011. július 4-től -2011. augusztus 17-ig személyesen kérdeztem és diktafonra rögzítettem. Minden megkérdezett 18 évesnél idősebb volt. A válaszadás önkéntes, a diktafonra történő rögzítés előzetes engedélykéréssel valósult meg, az anonimitás biztosítva volt, teljes nevet illetve lakcímet egyik esetben sem kértem.

A természetes védőháló-kutatás során a megkérdezettekől hat ember nyíregyházi (belvárosi) lakos, ezen kívül kettő megkérdezett a huszártelepi cigánytelepen él. A Huszártelep egykor laktanaként funkcionált, mára jellegét tekintve a nyugati nagyvárosok etnikai jellegű perem-gettóhoz hasonlít. A telepre jellemző az épületek lelakottsága, romossága. Az itt készült interjúkat az egykori általános iskolában tudtam elkészíteni, az épület akkor „Huszárvár Szocio-Kulturális Szolgáltató Központ” néven működött, ahol a családszolgáltató szolgálat, a különböző közösségi ellátások, illetve a gyermekek nyári étkeztetése zajlott. Az itt készült interjúim sok információval bírnak a kutatás témáját illetően. A másik két interjú alany nagyszállási és nyíregyi lakos, ezeknek az interjúknak a lekérdezésénél a HUMAN-NET Alapítvány munkatársai segítettek a körülmények megteremtésében: a tanyagondnoki szolgálat autója kivitt a helyszínre és személyesen, a lakókörnyezetüket megfigyelve tudtam megkérdezni őket.

Az interjúk félig strukturáltak és mélyinterjúk, mindenkitől ugyan azt kérdeztem, viszont a témáról szabadon beszélhettek, illetve idő közben felmerülő vagy a témához jobban kapcsolódó új kérdések is bekerültek a repertoárba. Természetesen az első részben az úgynevezett „ráhangoló”, bevezető kérdéseket alkalmaztam, pl. hogyan szólíthatom, mekkora a családja, meséljen a gyermekkoráról. A bizalom kiépítése nagyon fontos volt számomra. Ahhoz, hogy érzéseiket őszintén megjelenítsék és kifejezzék nekem, és a mások előtt tükölni való, számukra szégyenletes családi devianciákat elmesélhessék, a bizalmi légkör kialakítása nélkülözhetetlen volt. A bevezető részben és a kérdések döntő

többségében nyílt kérdéseket használtam. A kérdések számát tekintve kb. 32-t tettem fel, de ez minden egyes interjú alanyánál változott, hiszen egy-egy olyan témában, ami őt nagyon foglalkoztatta, több kérdést alkalmaztam. Ezek után következtek főként a mobilitásra vonatkozó kérdések, melyek a rokonai, baráti találkozás gyakorlati részére, a foglalkozásra, klub vagy szervezeti tagságra irányultak. A munkahely vagy ennek hiányában fellépő érzések, a munkahelyi kapcsolatok, munkahelyszerzés egyéni lehetőségei következtek. Az utolsó blokkban pedig a kirándulásokra, az iskolai végzettségre, illetve az iskolában kötött baráti kapcsolatok intenzitására, idegen nyelvi tudás felmérésére, és végül az életcélokra és a jövőképre fókuszáltak a kérdéseim.

Célom volt, hogy a közösségeken belüli személyes kapcsolatokat, illetve a segítő kapcsolatokat hálózatait vizsgáljam. Milyen kapcsolati hálóval rendelkezik az alapítványhoz forduló, problémákkal küzdő emberek? A társas támogatás néhány formája a hátrányos helyzetben élő emberek esetében; a vizsgálat során az egyén szubjektív érzéseit, attitűdjét kerestem a segítő-támogató viszonyokban, azt, hogy az egyén társadalmi struktúrában elfoglalt helye (életkor, lakhely, foglalkozása, jövedelmi viszonyai) hogyan alakítja a kapcsolatrendszerét.

A kutatás eredményei

Gyermekkor

A kutatásomban résztvevő, alapítványhoz forduló emberek többségénél azt tapasztaltam, hogy rossz gyermekkoruk volt. A legközelebbi hozzátartozójukkal (anya, apa, testvér) sem volt meg az a pozitív kapcsolat-rendszer, amelyet az interjúk elkészítése előtt feltételeztem. Ez életkoruk növekedésével sem javult. Többségük Nyíregyházán született és itt is nevelkedett, ahogy felmenőik is. Szüleik legmagasabb iskolai végzettségét tekintve jellemzően szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkeznek. Megfigyeltem a lekérdezés során, hogy ezek az emberek a válás, az egyik szülő halála, nevelőszülőnél való nevelkedés miatt csonka családban

nőttek fel. A természetes védelmi háló legerősebb eleme a család, az alapítványhoz forduló megkérdozeteknekél ez a segítő kapcsolati háló nagymértékben sérült. A családi szolidaritásra, elsősorban a pátkapcsolatukra támaszkodhatnak, a megkérdozettek közül már senki nem él házastársi kapcsolatban. Többségük válás, a házastárs halála miatt élettársi kapcsolatban él. Az interjúk felvétele során többnyire azt éreztem, hogy emocionálisan labilisak. A válaszadókról elmondható, hogy nem érzik a családtól származó szolidaritást, és ennek hiányában nehezen vagy egyáltalán nem képesek integrálódni a mikrotársadalomba.

„Nem jó gyermekkorom volt, apukám meghalt még ’71-be, másfél éves voltam, mikor meghalt, anyukám egyedül nevelt fel bennünket. Hatan vagyunk testvérek, abból már most kettő elhunyt. Most halt meg az édesanyám a múlt hónapba. A gyermekkorom nem volt olyan híres, öt osztályt végeztem, szegények voltunk. Nehezen jártunk iskolába is, anyukám nehezen gondoskodott rólunk.” (Nagyszállási középkorú asszony)

„Inezetbe nevelkedtem, jelenleg Nyíregyházán lakok a Guszzevben, nevelőszülőkhöz kerültem öt éves koromban, végig egy nevelőszülőnél nevelkedtem, gyermekként is Nyíregyházán laktam. Tudomásom szerint van négy húgom, ebből kettőt láttam csak, de nem tartjuk egymással a kapcsolatot. Régen úgy találkoztunk, hogy az intézet csinált egy-két napos tábort és ott tudunk a testvéreimmel találkozni. Semmit sem tudok róluk, megszaktadt velük a kapcsolatom. Gondoltam, hogy Vöröskereszten vagy a Periferián keresztül megkeresetem őket, de valahogy nem jutottam még el odaig.” (Huszártelepi középkorú férfi)

„Apukám jegyellenőr volt, anyukám pedig mindig mást csinált, iróddában takarított, ládái szegelt, sok mindent csinált. ... Apukám, anyukám ivott és ebből voltak viták. Kiskoromról ezek a rossz emlékek megmaradtak.” (Nyíregyházi 26 éves nő)

Családi kapcsolatok

A családi, rokonsági kapcsolatok alakulását tekintve, többször említést tettem róla, hogy az egyre növekvő válások száma, házasságkötések csökkenése a család, mint intézmény válságát jelzi Magyarországon.

Kutatásom alapján megállapíthatom, hogy ez az általam megintertíjított alanyoknál sincs másképp, sőt még erőteljesebben jelenkezik a probléma. Témám szempontjából kiemelten figyelmenre méltó, hogy meglehetősen gyakori a családi kapcsolatok megszaktadása, az anyagi problémák megjelenésekor a rokonok is eltávolodnak a segítségre szoruló családtagjuktól. Az elszigetelt családtagnak legtöbbször nincs módja segítséget kérni. Mivel lehetőségei nem engedik meg, hogy felhívja telefonon vagy személyesen megkeresse azt az embert, akitől elsődlegesen remélhetne anyagi, érzelmi vagy bármilyen támogatást. Véleményem szerint ez is közrejátszhat az alapítványhoz fordulóknak számának növekedésében. Több válaszadó hangszólította, hogy az egyéni érdekek előtérbe helyezése, tehát az individualizálódás miatt, nem számíthatnak segítségére már sokszor a rokonoktól sem. A rég nem látott rokonok mellett, a meglevő rokonai találkozások a havi rendszerességet sem érik el esetükben, körükben a fél-éves-éves gyakoriság a jellemző. A közvetlen közösségi kapcsolatokból származó családi-rokon szolidaritás nélkülözhetetlen nehéz élethelyzetek, különösen a hirtelen adódó problémák megoldásához. Azt éreztem, hogy esetükben fontos szükségletként jelentkezik ez a probléma: az elkeseredettség érzése tükrözódott az arcukon, mikor erről beszéltek. Igény pedig lenne az irányukból, hiszen többen is említették, hogy szeretnék felkeresni rég nem látott családtagjaikat.

„...Édesanyám újra házasságot kötött, ebből lett három testvérem. Nem tartom a kapcsolatot testvéreimmel sem, édesanyámmal sem, fellestestvéreimmel sem. Édesanyám jelenleg az egyik fellestestvéremmel él. Kisebbit bátyámat szeretném felkeresni, már próbálkoztam a Vöröskereszt által, de nem jártam sikerrel. Nagyobbik testvéreimmel

tartom a kapcsolatot. Az anyagi lehetősége nem engedi meg az embernek azt, hogy telefonáljak. ...27.000 Ft a bevétel és akkor ebből kell megélnem, csak a szociális segélyt kapom.” (Belvárosi középkorú nő)

„...A fiam nem is tudja, hogy ki az apja. Soha nem is találkoztunk, tudom, hol lakik, itt Nagycserkeszen, de nem bolygatom. ...Nagyban hozzájárul az életvétel meg a felélőtlenség, az ember fiatalon nem gondolkodik, csak cselekszik, majd utána gondolkodik, hogy mi van... ne félj, most 42 éves fejjel nem csinálnám azt, másképp gondolkodnék, csak a festészetbe ölném minden energiámat.” (Huszártelepi középkorú férfi)

Baráti kapcsolatok

A családtagokon, rokonokon kívül a baráti kapcsolatok biztosítják a legjelentősebb védelmi hálót. A baráti kapcsolatok számának alakulásától több helyi kutatás is készült, a 2010-es évben is.⁵ Azt a kérdést tehát, hogy „Hány barátja van Önnek?” több hazai kutatásban is alkalmazták már. Ha az országos tendenciákat megfigyeljük, már a tíznél több baráttal bírók aránya is csökken. Az adatok arra utalnak, hogy hazánkban egyre csökken a sok baráttal rendelkezők aránya, mely tendencia nem egyedülálló, hiszen a nyugati országokban is az jellemző, hogy egyre inkább beszűkül a látszik az emberek személyes kapcsolati hálója. Az alapítványhoz forduló megkérdezettek körében igen nagy azoknak a száma, akik egy baráttal sem rendelkeznek. Főként arra kerestem a választ, hogy az anyagi helyzet romlásával mennyiben változik a baráti kapcsolat erőssége, intenzitása. Megdöbbenéssel tapasztaltam, hogy az előzőleg sok baráttal rendelkező emberek, az anyagi helyzet

romlását követően egyre kevesebb baráttal, illetve a meglévő baráti kapcsolatok meggyengülésével, nem ritkán elvesztésével számolnak. Emellett a tanyán megkérdezett személyeknél azt tapasztaltam, hogy intenzívebben segítik egymást a barátok és a rokonok egyaránt. Az anyagi javakkal megalósuló segítségnyújtásról feltételezhetjük, hogy a fiatalabb és jómódú rétegek körében az átlagosnál magasabb lehet az esélye a segítségnyújtásnak. A megkérdezettek esetében is, a kevesebb erőforrással rendelkező rétegek kimaradnak az erős kapcsolatok által nyújtott segítségből, mivel a közvetlen környezete (lakókörnyezete) sem rendelkezik erős anyagi forrásokkal. A megkérdezettek és az általuk legszorosabbnak mondott baráti kapcsolatuk iskolai végzettsége között összefüggést találtam, hiszen, mindegyikük ugyan olyan iskolai végzettséggel rendelkezett, mint a barátjuk. Az esetekben ez igen alacsony iskolai végzettséget jelent és a kapcsolati tőke hiányának a megemlítese esetükben igen nagy fontosságú.

„Nincs barátom, senki, akinek azt mondanám, hogy ez és ez a problémám, hogy segítsél megoldani... Az a baj, hogy olyan ritka a barátság, én már nem is hiszek benne, azért nincsenek barátaim, mert én most egy sikertelen ember vagyok, nincs, ugye, munkahelyem, nincs semmi, amit felmutathatok és a sikertelen embereket elkerülik. Nem szeretnek egy sikertelen emberrel együtt lenni. Ezt érzem, bár senki nem jelentette ki.” (Belvárosi 46 éves nő)

„Voltak barátaim, addig, amíg az embernek volt pénze meg mindene, úgy, addig működött. Szerintem igaz barát ritka, mint a fehér holló, nekem nem volt. Mert ha lett volna, akkor ebben a rossz helyzetemben biztos kiartanak mellettem.” (Középkorú férfi)

Az interneten, a „hálón” keresztüli kapcsolattartásra is kitértem a baráti kapcsolatok vizsgálata során, itt is igen csak meglepődve tapasztaltam, hogy a fiatal generáción kívül a középkorú réteg is intenzíven tartja a kapcsolatot a barátaival. Az általam

⁵ Huszti Éva: Társas kapcsolatok Nyíregyházán. Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 4. p. 590-606., 2009. Huszti Éva: Mínt pók a hálóját. Az észak-alföldi régió ifjúsági szervezetekinek kapcsolati hálója. In: *Az észak-alföldi ifjúsági szervezetek kapcsolati hálója egy szociológiai kutatás mentén*. Nyíregyháza, Kalamánis Egyesület, 2009; Huszti Éva: „Jönnek is a rokonok, ismerősök sorra...” Társas kapcsolatok Nyíregyházán. In: *A Nemzetközi III. Nyíregyházi Doktorandusz (PhD/DLA) Konferencia Kiadványa*. Nyíregyháza, Szent Annáz Görög Katolikus Hittudományi Fiskola. p. 23-28., 2010

megkérdetett egyike sem rendelkezik diplomával, legmagasabb végzettség szakmunkásképző.

„Egy barátom van és ő egy külföldi fiú, akit a facebook-on keresztül ismertem meg. Személyesen még nem találkozunk, csak web kamerán láttuk egymást. Amikor apukám meghalt, akkor ő volt a lelki támaszom, minden nap beszélünk.” (27 éves nyíregyházi nő)

„Személyesen sok embert ismerek, de nagyon kevés van közöttük, akitet barátnak tartok, olyan kb. 5 fő. Munkám által ismertem meg őket, illetve az egyikkel gyerekkori barátok vagyunk. Egy kivétellel mindegyik nyíregyházi lakos. Közösségi oldalon regisztráltam, ott a vidéki haverokkal szoktam beszélni, aki elköltözött, egy vidéki hűségpóba dolgozik.” (34 éves nyíregyházi férfi)

Lakókörnyezet, szomszédági kapcsolatok

A lakókörnyezet hatása jelentős a megkérdetetteknel, hiszen ha azonnali segítségre van szükségünk, akkor a jó szomszédi viszony nagyban segíti a krízisben lévő egyént problémájának – elsősorban rövidtávú – kezelésében. Gondolok itt különböző használati cikkek kölcsönkérésére a mindennapok során, amelyek hiánya igencsak megnehezítheti a boldogulásukat. De mind emellett maga a tudat, hogy olyan ember él „mellettem”, akire számíthatok, ha bajban vagyok, ez jelentős, hiszen az alanyok többsége munkanélküli, alig mozdul ki otthonából, lakókörnyezetéből. Úgynevezett helyi támaszt, biztonságot jelenthet számára a szomszédokkal tartott pozitív társas kapcsolat. A tanyavilágban élőknel rendkívül erős ez a fajta védelmi háló. Az itt élőknel a szomszéd sokszor egyben rokon is. Elmondásuk szerint a segítséget adók sincsenek sokkal jobb anyagi helyzetben, mégis jellemző ez a fajta szolidaritási csere közöttük, hiszen ez esetükben nem csak egyoldalú, lehetőségeikhez mérten oda-vissza működik.

„Gyakran találkozok szomszédjaimmel. Mán ha egy-két napot nem látjuk, akkor vagy csöngetünk be hozzá vagy menyünk megnézni,

hogy mi van vele, mér nem mozog, mér nem jön a bóbba. ...Mikor disznót vágnak, ideállyl akkora pakkkal, hogy a fagyasztót ki kell üríteni. ... Egyébként a szabolcsi ember mindig ilyen vót, legalábbis akit én ismerek, az nem hagyta, hogy a másik nélküliözön, ha neki egy falat kenyér vót, azt is megfelezte, ha látta, hogy a másinak nincs. Az nem ember, aki ezt nem teszi meg, legalább is az én szemembe nem.” (Nyírtes tanyán élő asszony)

„A szomszédokkal nagyon jó a viszonyom, ha elfogy a só, cukor adunk egymásnak, sőt még pénzt is adunk kölcsön egymásnak. Minden nap találkozunk itt a tanyán. ... Most vasárnap úgy járt szegény unokanővérem, hogy félig kész vót a befőzéshez való uborka, mán berakta az üvegbe, kész vót, amit rá kell tenni az a lé, keresi a babérlevelet, nincs babérlevél, kiabál itt a kertiesen: Margitkám, ha Istent ismeresz, adjál nekem babérlevelet. Mondom, várjál, felkutatom a szektényt, nem tudom van-e. Két csomaggal találtam, odaadtam neki, úgy megörült neki, mán másnap hozta. ...Ez nem csak a rokonokkal van így, hanem a szomszédokkal, barátokkal is.” (Nagysszállási középkorú asszony)

A megkérdett városi lakosság körében már nem mondható el ugyanez. Itt azt tapasztaltam, hogy bár néha-néha kének segítséget a közvetlen szomszédoktól, például egy panelház esetében, viszont itt nem olyan gyakori az ilyen fajta segítségkérés. Már a kommunikáció is kevesebb közöttük, mint a tanyavilágban.

„Én panelban lakom, minimálisan beszélék szomszédjaimmel. Segítséget nem kérek tőlük, köszönő viszonyban vagyunk.” (Belvárosi középkorú férfi)

„Bérházban lakom, van 12 család, abból 4 köszön! Ilyen magukba zárt, elfojtott életet élnek. Én, ahogy ide kerültem már ezt tapasztaltam, szerintem ebbe a munkanélküliség is közrejátszik, hogy nem tud elhelyezkedni. ... Vannak családon belül is ilyen emberek, járkálnak egymáshoz a családok, vagy egy olyan értelmellen dolog, hogy jön például haza a bóból és neki van

főznivalója, a másiktak meg nincs, és akkor megy a nagy hangzavar. Rákiabál, hogy milyen jól megy a dögödnak, nincs itthol a férjed, miből van neked ez meg amaz, és akkor elhordják egymást a sárga földig.” (Huszártelepi középkori férfi)

Munkanélküliség

Az alapítványhoz fordulók egyik legnagyobb problémája a munkanélküliség. Emellett az adósság is kiemelt fontossággal bír, bár a kutatásom erre a témakörre külön nem terjed ki. A megkérdezettek több mint fele munkanélküli. Ezt a kérdést abban az aspektusban próbáltam megközelíteni, hogy milyen hatást gyakorol a segítséget kérőre ez a probléma emocionálisan, illetve milyen hatással van a kapcsolati hálójára. Azt tapasztaltam, hogy olyan erős energiáfordítással próbálják keresni a munkát, amennyire csak lehetőségük engedi, akár feketemunkát is vállalnak. A munkanélküliség vizsgálatakor az egyik legjellemzőbb problémát a lehetőség hiányában láttam. Nincsenek meg azok a – az átlagember számára természetesnek vett – dolgok, mint pl. a telefonálási lehetőség, az állásinterjúk való megjelenés (utazás), az internet hozzáférés, és épp a legfontosabb, az a kapcsolati háló hiányzik, ami által el tudnának helyezkedni valamilyen munkahelyen. Kevésbé mobilisek, alig mozdulnak ki otthonról, nem járnak közösségbe. Ezáltal az ismeretségi körük folyamatosan beszűkül, és olyan lehetőségektől esnek el, amelyekkel más ember tud élni. Nagy probléma az alkoholproblémával küzdő interjúalanyoknál, a nem megfelelő megjelenés. A természetes hálóból érkező segítség ezeknél az embereknél legfeljebb az információ átadásáig terjed ki. Ez abból áll, hogy ha esetleg van valahol egy megüresedett munkahely, akkor tájékoztatják a munkanélkülit. Az emberek véleménye szerint egyre ritkább a beajánlás, mindenki félti a saját munkahelyét. Amint a munkanélküliségről kezdek velük beszélgetni, láttam az arckifejezésükből, gesztusaikból, hogy bizonytalanok saját magukban. Az elkeseredettség mellett annyira negatív az önértékelésük, ami még hátrányosabb helyzetbe hozza őket egy állásinterjún. Azt figyeltem meg, hogy nincs határozott

véleményük egy adott témáról, nem nagyon mernek kiállni a saját igazuk mellett, inkább az elfogadást, behódolást érzékelttem az esetükben. A háttérben a létbizonytalanság, az anyagi függés és a felelőssel együtt járó kiszolgáltatottság húzódik meg. Bármit, illetve mindent megtesznek, csak hogy munkához juthassanak.

„Mióta nem dolgozok, azóta egyre gyakrabban fordul elő, hogy csak akkor megyek ki, ha ügyet intézek vagy boltba megyek. Most például, ha én ide nem jövök, akkor ma nem lépek ki a ház ajtaján. Tehát tulajdonképpen nem találkozok senkivel. ...Bedolgozok, mint fogtechnikus egy bizonyos helyre, hogyha ott van munka, akkor megyek, ha nincs, akkor otthon vagyok. ...A hévége és a hétköznap között már nincs is számomra különbség.” (43 éves belvárosi férfi)

A munkanélküliség vizsgálatakor megkérdeztem, milyen módszerekkel keresnek állást. A legtöbben a munkaügyi központot említették, minden érintett regisztrált is a munkaügyi központban. Nagy bizalmatlanságot és dühöt éreztem az irányukból akkor, amikor az intézményről kezdtünk beszélgetni.

„Nincs nekem olyan személy, aki segítséget nyújtott volna eddig, valamilyen állás megszerzésében. Állás megszerzésében a Tüzér utcán és a HUMÁN-NET Alapítványnál szoktam segítséget kérni, innen kapom az ebédet is. ... A munkaügyi központtól, arról meg ne is beszéljünk. Oda csak be kell menni, rosszabb, mint az SZTK, mert reggel beülünk éhen-szomjan és akkor még délbe kiszólnak: elmentünk ebédelni. Itt ülünk éhen-szomjan, nem merünk még vizet se inni, hogy maradjon meg a helyünk, és akkor délutánig még várni kell, hogy visszajöjjenek.” (Nyíregyi asszony)

„Rapszodikusán 3 éve vagyok munkanélküli. Fekete munkáim vannak. Kb. 1 hónapja regisztráltam a munkanélküliben. Elvégeztem egy biztonsági őr tanfolyamot. Aztán lett volna állás, csak nem értesítettek időben és arról lecsúsztam. Én vettem észre később, amikor mentem, hogy ki volt plakátozva a falra az álláslehetőség, de akkor már késő volt.” (43 éves belvárosi férfi)

Jellemző, hogy igen hosszú ideig nem találnak munkát. A megkérdezettek átlagosan, kisebb-nagyobb megszakításokkal 3-4 éve nem találnak tartós munkahelyet. A legsúlyosabb hatás az egyedül élőket éri. Náluk a család hiánya még jobban gyengíti a védelmi hálót.

A munkanélküliséggel szoros összefüggésben rákérdeztem arra, hogy dolgoznak-e külföldön: milyen esélyt látnak arra, hogy esetleg máshol próbáljanak szerencsét? Kitértem arra is, ha nem szeretnének külföldön dolgozni, akkor közre játszik-e döntésükben, hogy a rokonságot, barátokat sajnálnák itt hagyni? Mennyire mérvadó számukra az, hogy az itthoni kapcsolatukat feladva kint próbáljanak szerencsét? A tartósan munkanélküli, saját maguk által esélytelennek ítélt helyzetben lévőknél nem volt meghatározó tényező az, hogy a környezettel kialakított kapcsolataikat feladják. Ez a fajta védelmi háló olyan gyenge az esetükben, hogy az itthon maradás választása során ez már nem számít érvnek. Ez jelzi számomra érzelmii kapcsolataik sérülését és viszonyulásukat az őket körülvevő közvetlen környezethez. Többségük egyébként szívesen vállalna külföldön munkát akkor, ha a feltételek biztosítva lennének.

„Ha lehetőségem adódna, dolgoznék külföldön, ha a feltételek biztosítva lennének, Pl.: a gyereknek iskola, akkor semmi akadály. Külföldön többször voltam már Olaszországba, Ausztriába, nem lenne annyira idegen számomra.” (41 éves huszártelapi férfi)

„Ha kimentem volna, soha nem jöttem volna vissza. Festőművészként nagyobb lett volna az esélyem, szerintem jobban felkarolnák volna.” (Huszártelapi középkorú férfi)

Vallás

Az interjúalanyok többségében vallásosnak mondhatók, főként római katolikusok. Magát a templomba járást és a hitet külön kezelték a válaszadók. Inkább jellemző az, hogy nem gyakorolják vallásukat, de

az Istenbe vetett hitük megvan. A kérdéseimben arra tértem ki, hogy valamilyen vallási közösségbe szoktak-e járni. Feltételeztem, hogy az ilyen közösségek csábítóak lesznek a megkérdezettek számára, hiszen a hitük, elmondásuk szerint megvan hozzá, az idejükből is kitelik, és azt lehet mondani, hogy ingyenesen tudnak élni ezzel az igen intenzív integrálódási lehetőséggel. Fellevesem nem igazolódott be, hiszen a válaszokból kiderült, hogy többségük érdeklődését ez a lehetőség nem keltette fel.

„...Addig, amíg a gyerekek hittanra jártak, minden vasárnap mentünk, de most, hogy már mind a kettő felnőtt, egyre inkább el van hanyagolódva. Ez akkor derült ki legjobban, mikor az öcsémet temettük és a Miatyánkba elakadtam. Elfelejtettem. Tehát annyira ritkán járunk. Temetéskor, keresztelek. De Istenbe hinni kell. Másba miben? Miért, ha az embernek valami baja van, akkor mit mond elsősorban? Jaj, Istenem! Az első szava az, igaz? Mert mást nem tud felhozni, hogy jaj, Istenem, segíts! Igaz? Még aki nem vallásos, annak is a szájára jön.” (Nyírfesi asszony)

„Alapjába véve keresztény emberke vagyok, de úgy különösebben csak akkor megyek templomba, ha születik valaki vagy meghal. Nem vagyok egy fanatikus hívő, úgy szoktam mondani se ellene, se mellette.” (61 éves férfi)

Életcélok

Az interjúkérdések végéhez érve a legfontosabb életcéljaira kérdeztem rá. Hogyan látják magukat öt év múlva? Hogyan ítélik meg saját helyzetüket, lehetőségeiket? Melyek azok a legfontosabb rövid és hosszú távú célok, amelyeket magukban megfogalmaznak? A válaszadók a kérdés hallatára nagyon elgondolkodtak, sokszor hosszú percekig csendben maradtak. Azt figyeltem meg, hogy a munkanélküliekben a szorongás és a reménytelenség érzése nagyon erősen dominált. Elsősorban gyermekeik támogatásának a gondolata fogalmazódott meg. Az anyagi helyzet javulásának a vágya megfigyelhető volt, nem gazdagságra vagy nagyon magas

életszínvonalra vágyanak, csupán a mindennapi megélhetés biztonságára. A munkahelyszerzés és a dolgozni akarás motíválja őket. Öt évre előre látni – igen nehezen ment számukra, nehezen tudták megfogalmazni, hogy vajon milyen helyen és körülmények között fogják élni az életüket.

„Nem szoktam előre gondolkozni, a máncak élek. Nem jó előre belegondolni szerintem, mert az ember, amibe belegondol, és nem úgy jön össze, akkor az egy hatalmas esés, így meg nem.” (34 éves férfi)

„Célon innen kiszakadni, gyerekeimnek egy jobb jövőt biztosítani.” (41 éves huszártelapi férfi)

Összegzés

A kutatásom során azt tapasztaltam, hogy a társas kapcsolataik csökkenését nagyon negatívan éltek meg az interjúalanyok. Ezért az egyén szükségleteiből kiindulva vizsgáltam a kérdést, a megkérddezettek születéskori, fiatalkori élethelyzetét hasonlítotam össze a jelenlegivel. Azt figyeltem meg, hogy a rokonai és baráti kapcsolataik sérültek a legjobban, ami együtt jár egyfajta szükségletihánnal, mellyel egyedül nem tudnak megküzdenni. Ebből következik, hogy olyan segítségre, támogatásra van szükségünk a segítőkötől, amellyel a kapcsolati hálójukat erősíteni tudják. Ennek a természetes támogató rendszernek a segítségével a társadalomba való integráció leghatékonyabb formáját érhetjük el. A jelenleg uralkodó, individuális értékeket egyre inkább hangsúlyozó világban, az anyagi helyzet romlása kihatással van a rokonai, baráti kapcsolatok intenzitására, fenntarthatóságára. Az alapítványhoz forduló megkérddezettek körében igen nagy azoknak az aránya, akik egy baráttal sem rendelkeznek. Az egyre kevesebb erőforrással rendelkező rétegek kimaradnak az erős kapcsolatok által nyújtott segítségből, mivel a közvetlen környezet sem rendelkezik jelentős anyagi forrásokkal. A hosszantartó munkanélküliséggel együtt jár az önbizalom csökkenése és a

folyamatosan fennálló feszültségállapot, valamint a szorongás. A megkérddezettek közül többen megnyíltak és őszintén bevallották, hogy alkoholproblémákkal küzdenek. A munka hiánya miatt fellépő stresszt csökkenteniük kell és ennek legkézenfekvőbb lehetősége számukra az alkohol. Ez viszont kihat a családi, baráti kapcsolatok hálójára is – gyengítve azt. A probléma esetükben halmozottan jelentkezik. A lakókörnyezet, szomszédság vizsgálata során pozitív jelenségről, olyan segítségnyújtásról nyilatkoztak, amely valamilyen cserén alapul, mely oda-vissza működik. A kölcsönösség magával vonja a szolidaritást a „melllettük” élőkkel kapcsolatban. A szabadidős tevékenységek vizsgálatakor azonban a mobilitás gyengésege jelentkezik, hiszen a munka nélkül élő, alacsony jövedelemmel rendelkezők ritkán mozdulnak ki lakókörnyezetükből. Ez tovább erősíti az individualizálódást a társadalomban, nem alakulnak ki messzebb élő személyekkel és közösségekkel társas kapcsolatok. Jövőképzésre, kiutazásúkra beszüktült látásmód a jellemző, amely megnehezíti a továbblépést abból a hátrányos helyzetből, amelyben élnek.

Felhasznált irodalom

1. BATÁR I. (2011): Család, jövő, társadalom-az MCSNTT 35 éves tevékenysége. Statisztikai Szemle 89.évfolyam 6. szám. 698-706 (http://www.ksh.hu/statiszemle_archive/2011/2011_06/2011_06_698.pdf)
2. HANÁK K. (1998): Mediáció gyermekekről-gyermekekért. In: (Hanák Katalin szerk.)- Szociológia emberközelben. Új Mandátum, Budapest (228-245)
3. HUSZTI É. (2008): Társas kapcsolatok. Család, rokonai, baráti kapcsolatok Nyíregyháza lakói körében. http://odin.de-efk.hu/library/100504_kapcsolatok.pdf
4. HUSZTI É. (2009): Társas kapcsolatok Nyíregyházán. *Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle* 4. p. 590-606., 2009
5. HUSZTI É. (2009): Mint pók a hálóját. Az észak-alföldi régió ifjúsági szervezeteinek kapcsolati hálója. In: *Az Észak-*

- alföldi ifjúsági szervezetek kapcsolati hálója egy szociológiai kutatás mentén. Nyíregyháza, Kalamáris Egyesület
6. HUSZTI É. (2010): „Jönnék is a rokonok, ismerősök sora...” Társas kapcsolatok Nyíregyházán. In: *A Nemzetközi III. Nyíregyházi Doktorandusz (PhD/DLA) Konferencia Kiadványa*. Nyíregyháza, Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola. p. 23-28.

BARTH ANITA, NAGY ILDIKÓ⁶

A NEGATÍV ÉRZELMI ÁLLAPOTOK VALAMINT A KONFLIKTUSKEZELÉSI STRATÉGIÁK VIZSGÁLATA NYÍREGYHÁZI ÉS NAGYVÁRADAI HALLGATÓK KÖRÉBEN

Bevezetés

Kutatásunkban a negatív érzelmi állapotokat, vagyis a stresszt, a szorongást és a depressziót továbbá a konfliktuskezelési stratégiákat vizsgáljuk a felsőoktatásban tanuló fiatalok körében. Célunk, hogy a kutatás eredményeivel bővítsük a magyarországi validálás alatt álló DASS kérdőív adatbázisát továbbá felhívjuk a figyelmet a fiatalok stresszre és annak kezelésére. Úgy gondoljuk, hogy rohanó világunkban még nagyobb hangsúlyt kellene fektetni erre, hiszen hosszútávon beláthatatlan következményei lehetnek a stressznek.

Szakirodalmi áttekintés

Stressz

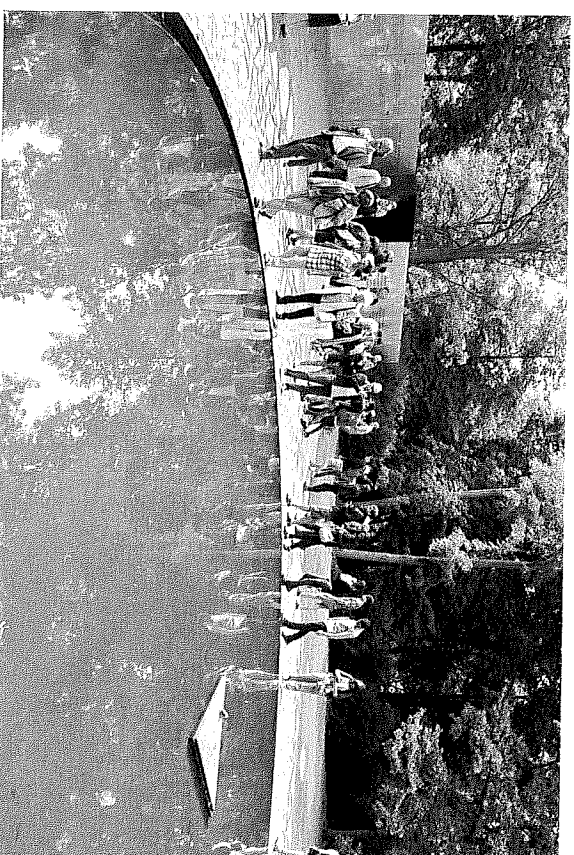
A stressz szükséges és elkerülhetetlen velejárója a mindennapi életünknek (Nandamuri, PP., Gowthami, C, 2011). Selye János megfogalmazása szerint a stressz az élet sava borsá (Selye, 1976). Egy bizonyos mértékig hasznos, hiszen megakadályozza, hogy a szervezet csak vegetáljon. Ezen kívül jótekonny hatással van a hallgatókra, hiszen motiváltabbak lesznek tőle és nő a teljesítőképességük is (Alzaeem, Syed, & Gillani, 2010). Ugyanakkor normál szinten túl negatívan befolyásolja az érzelmeiket, a gondolkodást és a cselekvést, átrendezi a szervezet erőforrásait és ezáltal a testi és a lelki egészség romlásához (Nagy, 2012), számos pszichoszomatikus betegség kialakulásához vezethet (Császár, 1980).

Az emberek különböző módon reagálnak a különböző tényezők (stresszorok) által kiváltott stresszhelyzetekre (Dér, 2012). Ezek a helyzetek igen sokféle érzelmi reakciót válthatnak ki, mint például:

⁶ Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar (Konzulens: Kiss János)

Tartalomjegyzék

Köszöntő	5
Bevezetés.....	6
A projekttről	7
Jenei Teréz - Nőalakok Erdős Lajos cigány mesemondó meséiben.....	9
Virág Ádám - A szociális védőháló, mint erőforrás	18
Barth Anita, Nagy Ildikó - A negatív érzelmi állapotok valamint a konfliktuskezelési stratégiák vizsgálata nyíregyházi és nagyváradi hallgatók körében.....	35
Át tudjuk törni az üveglapot!.....	43
Dulanyi Erzsébet - Az én történetem.....	43
Kedves Béla - Születésnapomra!	48
Nagy Ildikó - Betegápolás a Mikulás hazájában.....	49
Máshol másképpen, történelmi alapokon - Tanulmányi kirándulás Németországban.....	55
Arató Andrea - Lutheránus Női Világkongresszus Wittenberg, 2014.....	64
Szakkollégistáink	66
A 2014-2015-ös tanév eseményei.....	72

Berlinben, a roma holokauszt, a porrajmos áldozatainak emlékművénél

Pilletábor - pillalapackokból köztéri játékokat készítettünk